

bezen, vnema in važnost do stanu in poklica. Kdor mladim učiteljicam njih živahnost in veselje do življenja zameri, svedoči, da ne pozna žitja mladosti — to je človek brez srca — kreatura!

Kdo je kriv, da je prišla koleginja Gregoričeva in z njo druge slovenske tržaške kolegije do tega obžalovanja vrednega sklepa? Napačni predsodki so krivi in nihče drugi. Še danes so v orientu žene sužnje svojih mož, še danes smatra necivilizovan svet celo pri nas ženstvo za manj vredno od moštva. Žena je čislana pri mnogih le za uživanje strasti, drugi jo pade milostno v kuhinjo, tretji jo čislajo kot mater in odgojiteljico — v resnici pa zasluži žena zaradi svoje požrtvovalnosti, pridnosti, delavnosti, dušnih zmožnosti in vsestranske usposobljenosti popolno osebno svobodo in enakopravnost z moškim spolom.

Osebna svoboda in enakopravnost ženstva z moštvom stopa polagoma, a mora priti s časom v polnem obsegu na dan. Učiteljstvo je prvo sklenilo boriti se na vsi četrti v celi naši državi za enakopravnost učiteljic z učitelji. **Enaka odgoja, enak trud, enaka plača in enake pravice je naše geslo.** Danes vidimo stopati ženo v razne stanove. Odpirajo se ji vrata v srednje in visoke šole, v zadnjem času je naša vlada dovolila ženstvu vstop v razne obrtne šole. Ženstvo je zastopano ne samo pri učiteljstvu, ampak tudi pri pošti, v veliki meri v trgovini, v raznih obrtnih in uradih.

Ako si zna žena pošteno služiti kruh, menda ji bo dovoljeno tudi uživati ga svobodno po svoji volji. Ako si zna žena sama zaslužiti kruh, bi bilo jako smešno in nesmiselno, ako bi ji kdo zapovedal, da ga mora sama užiti. Smešno in nesmiselno je torej, da bi sine smela žena po svoji lastni volji ob dobrem zaslužku izvoliti zakona in družinske udobnosti. Kdor jetemu nasproten, živiv napačnih predsodkih.

Učiteljicam na Kranjskem se le s prošnjo dovoli nekaterim zakon. V zadnjem času se sliši, da se namerava odvzeti poročenim bivšim učiteljicam celo pokojnino. S stališča osebne svobode in enakopravnosti je za učiteljice velika krivica, ako se jim zabranjuje zakon, še večja vnebovpijoča krivica bi bila pa, ako bi se poročenim učiteljicam odvzela pokojnina. Ali ni to sad njenih dolgoletnih študij in muk? In če se poroči, ali ne potrebuje ravno tako težavno zaslužene pokojnine? Zasluge pač ostanejo iste. Društvo učiteljic na Kranjskem naj bi se o teh zadevah čimprej posvetovalo in odposlalo na merodajno mesto resolucijo glede enakosti pri bodočem urejanju učiteljskih plač, glede

ga razdrobe, in ako je snov pripravna za uporabo, porabijo njegovo snov za novo delo.

Tako je tudi smrt razbila moj kalup — telo, ni pa uničila Stvarnikovega, najbolj dovršenega, umetniškega dela, zakaj ta hip, ko se je razbil kalup, se je moj duh rodil v novo življenje.

Ali, dragi Švon, v mojem perispritu se ne zrcali samo oblika človeka, ampak v perispritu so začrtana vsa moja zemeljska dejanja liki zarezam na gramofonski plošči. Niso pa vsa človeška dejanja vredna Stvarnikovega dela.

Kakor črne pege zatemne čisto zlato, tako omadežujejo svetločist perispritu zla in slaba dejanja, s katerimi je človek s svojo sebično strastjo onečastil samega sebe.

Prvi moj pogled v sebe je bil zdvojljiv, ker sem zagledal v sebi in na sebi polno črnih peg. Ti madeži so rodili v meni, kakor sem Ti že pisal, grozne predstave in zbudile v meni boleč čut, da sem s pekočo boleščjo trgal s sebe svoja črna dejanja.

Vprašaj, kako je mogoče, da bi vtiski dejanj bili vdolbeni v nečem, česar se mi ne zavedamo? Zakaj bi moral biti baš perispritu? Kaj bi ne bili lahko začrtani naši vtiski v možganih? Ako ne v možganih, pa v našem srcu, in če ne v srcu, pa v našem drobu?

pokojnine, da jo omožene učiteljice uživajo v isti meri kakor učitelji, in glede možitve učitelja.

Slavica.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani, registrovana zadruga s omejenim jamstvom.

Promet do konca januarja **K 20.559'18.**

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Tiskovni sklad mladinskih knjig in časopisov.

I.

Namen.

Organizacija slovenskega učiteljstva je vzela v roke izdajo mladinskih knjig in mladinskih časopisov. Izšle so 4 knjižice bogate vsebine; XI. leto izhaja „Zvonček“, tretje leto pa izhajata list za mladino: „Naša bodočnost“ in vzgojevalni list za starše „Domače ognjišče“. Glavni namen mladinskih knjig in mladinskega časopisja je, da se razširijo v najširše sloje našega naroda. Lep in vzvišen namen; le tem potom pridemo v okom nezdravemu čitivu, ki zastruplja mladino in odrasle ljudi ali jih pa fanatizuje. Gotovo je jasno vsakomur, kaj in koga mislimo. Takozvani ljudski spisi in časopisi so najnižje cene in narodu na škodo precej razširjeni. Le pomislimo, kakšnih raznih sredstev se v ta namen poslužujejo tisti „vzgojevalci“ naroda!

Proti našim mladinskim knjigam in časopisju desle še niso po rovtarsko rohneli in divjali, pa jim menda tudi ne bo mogoče, ker so brez peg in služijo le v pouk in vzgojo. Čimbolj bodo razširjeni, tembolj bodo rodu in nam v korist in blaginjo. Sedanja cena knjig je, povprečno vzeto, previsoka, istotako časopisja. Vsak delavec bi rad kupil knjigo, a je ne more. Krona je zanj ob današnji draginji velik denar. Nabaviti si jo torej morejo le bogatejši sloji. [Ubožnejši pa so na ta način prikrajšani za dobro in zdravo čtivo.

To vendar ni povsem pravilno. Ta nedostatek odpraviti, je velevažna zadeva, če ne — kulturno delo. Knjižica za mladino in poučno-vzgojevalno časopisje naj postane popularno, naj si zasigura pot v vse stanove našega naroda. Postati mora ceno in lepo! Bo li mogoče?.

II.

Mogoče bo!

Celokupni narod bi zlagal takoimenovani „Tiskovni sklad mladinskih knjig in časopisov.“ Deleži bi bili po 10 K; više se ne bi seglo. Nabrana glavnica bi se obrestovala in njene obresti bi se uporabljale na ta-le način: Ti-

Ne, dragi Švon, vtiski niso začrtani ne v možganih ne v srcu in ne v drobu. Po snovnih čutih dobiva duh vtiske iz obkrožujočega sveta v svojo dušo, ki je obdana s perispritu. Porečeš: „Kdo pa je že videl ta perispritu?“ O perispritu se vsak dan lahko prepričaš, ako imaš zmožnost, da si hipnotizer ali magnetizer.

Si li čital podlistek v „Učiteljskem Tovarišu“ lansko leto o hipnotizmu? Tam imaš razpravo in dokaze, da človek ni samo pojav, kot se nam po svoji snovi prikazuje, ampak je v njem še drug pojav, ki je zoper v snovnem kalupu, dokler goden ne izide iz njega. Pojav sledi pojavu iz njega.

Perispritu je ona pergamentna pola, na kateri so vdolbena vsa naša dejanja, ki lahko stopijo kakor predstave na dan. Duh ima zmožnost, da te predstave lista po polah življenja, in vsaka knjiga življenja je v novem življenju odprta listina vsakomur na razpolago in vsakomur v pogled.

V novem življenju ni svetohlinstva in ni črnih mask, ki bi si z njim zakrivali svoj obraz.

Vez, ki me je vezala z vami, se ni pretrgala.

Nočni čuvaj kliče uro eno, zato končam.

Troj

Afron.

skarski troški, troški za klišee itd. bi se deloma ali popolnoma pokrili z obrestmi imenovanega sklada. Če ti troški odpadejo, se bo cena knjig in časopisja zanesljivo znižala pod polovico sedanje cene.

N. pr.: Natisnilo bi se 1000 izvodov ml. knjige.

Stanejo na 1000 izvodov	1 K 1000 K
troški	1000 „ 40 h 400 K
1000 izvodov	600 K,

1 komad na 60 h.

Če stane knjižica sedaj le 60 vinarjev, poprej pa 1 K, ne bo se li dalo sedaj več izvodov razprodati?

V prvi vrsti bi prispevali za sklad vzgojevalci mladine, narodna društva, korporacije in denarni zavodi, potem še le posamezniki.

III.

Uprava.

Upravo „Tiskovnega sklada“ bi vzeli v roke ljudskoškolski učitelji, učitelji meščanskih šol in profesorji višjih zavodov. Kako to urediti, se prepusti izkušenim organizatorjem. Ali vendar se naj upraviteljstvo in vodstvo približno tako sestavi: Torišče vsega gibanja in podjetja bi bila Ljubljana. Slovensko ozemlje se razdeli na tri okrožja: I. okrožje: Kranjsko,

II. „ Štajersko-Koroško.

III. „ Primorje.

Predsednik na Kranjskem,

I. podpredsednik na Kranjskem.

II. „ „ Štajerskem, oziroma Koroškem.

III. podpredsednik v Primorju.

Odbor:

Trije člani vsakega okrožja.

Vsako okrožje vsebuje 1 ljudskoškolskega učitelja, 1 meščanskega učitelja, 1 profesorja.

Nadzorstvo:

I. okrožje: 1 mešč. učit., 1 prof.

II. „ 1 ljudsk. učit., 1 prof.

III. „ 1 ljudsk. učit., 1 mešč.

O delovanju in razvoju se bi leto za letom poročalo v stanovskih listih in v dnevnikih, da bo vsakomur omogočen vpogled.

IV.

Pristop.

Pristop k „Tiskovnemu skladu“ bi bil vsakemu Slovincu dovoljen. Delo bi se pa naj vršilo v sledečem redu:

1. Vsa učiteljska društva z 1 ali več deleži.

2. Vsak ljudskoškolski učitelj ali učiteljica.

3. Vsi učitelji meščanskih šol.

4. Vsi profesorji srednjih šol.

5. Razni denarni zavodi z 1 ali več deleži.

6. Razne korporacije in društva.

7. Občinski sveti.

8. Posamezni Slovenci.

Pričelo bi se pri učiteljskih društvih in delovalo približno v istem smislu dalje.

Vabljeni so vsi, ki se zanimajo za to stvar in naj povedo svoje mnenje, da se nam pojmi izbistrijo.

M.

Opomba uredništva: Objavljamo ta članek, ne da bi se docela — zlasti s III. delom — strinjali z njim. Vabimo pa vse, ki se zanimajo za razvoj našega mladinskega slovstva, da razmišljajo o tem in povedo svoje mnenje. Najpripravnejše in najumesnejše pa bi bilo govoriti na „Zavezini“ skupščini.

O možnost tržaških učiteljic.

Poročilo v „Tovarišu“ v predzadnji številki o naslovni temi vsebuje nekoliko netočnosti. Tovarišica Sabadinova je v kratkih besedah povedala približno to, kar smo čitali v 4. številki „Tovariša“. Rekla je, da se ji vidi poniževalno in človeka nedostojno, ako se ji kratkoma prepove, da ne sme razpolagati s svojo osebo, kakor ji je drago. Res je, da je mnogo učiteljic med nami — in med njimi morda tudi ona sama — ki bi ne hotele nobenega, oziroma ne mogle dalje služiti v slučaju možitve, ali mnogo jih je med njimi, ki so res vse navdušene za učiteljski stan in ki bi se morda le nerade odpovedale učiteljevanju. In kakor rečeno, koliko je omoženih učiteljic, ki ne store svoje dolžnosti v šoli?

V zadnjem času je slišala med učiteljicami glasove, naj bi se me potezale za penzijo

v razmerju s službenimi leti. Res, to bi ne bilo slabo, in ako nam kaj takega dovoli, bi bila tudi ona popolnoma zadovoljna, četudi nam ne dovoli službovanja po poroki. Misli pa, da do tega ne pridemo nikdar. Svetuje in misli tedaj, da bi ne bilo taktično, postaviti se direktno proti zakonu, ker v slučaju, da nam nočejo dati penzije, bi nam ne hoteli niti tega dovoliti, proti čemur bi se sedaj v svoji kratkovidnosti tako energično postavile. Morale bi si pustiti odprte vse poti in zahtevati, naj vsaki učiteljici dajo na izbero, ali ostane še dalje učiteljica ali pa hoče iti v penzijo, oziroma ji dati odškodnino, ako sama to želi.

Na to je čitala tov. Gregoričeva svoj referat, ki smo ga čitali v „Tovarišu“. — K sklepu je predlagala približno teje resolucije:

1. Tržaške slovenske učiteljice se upirajo možitvi učiteljic, ker vedo, da bi ne mogle izvrševati dvojnega poklica kot učiteljice in matere.

2. Zahtevajo, naj bi se jim v slučaju možitve izplačevala penzija v razmerju s službenimi leti.

3. Ako pa slavni magistrat iz enega ali drugega vzroka preferira odpraviti prepoved možitve, naj se jo odpravi in to le onim učiteljicam, ki bi ne hotele ali ne mogle služiti. Nakazalo in izplačevalo naj bi se jim v mesečnih obrokih določeno odškodnino, kar bi ne bila sicer pokojnina, ampak vendar nekaj podobnega.

Vnela se je debata o prvi točki. Predlagalo se je, naj se prva točka popolnoma izpusti in stavite le drugi dve točki, ali pa vsaj besedilo prve točke tako prikroji, da bi kolikortoliko soglašalo s tretjo. V tem je bila pisateljica teh vrstic odpoklicana in ko se je vrnila, se ji je reklo, da se le besedilo prve točke ublaži, s čemer da vse soglašajo. Fakt pa je, da se o stvari ni glasovalo, ampak to le tako površno sklenilo, ne da bi se vprašalo, ali je in koliko jih je drugačnega mnenja.

Razpravljalo se je tudi nekoliko o izpremembi načrta ročnih del in pa o uvedbi strokovnih učiteljic v tem predmetu. Sklenilo pa se je s tem počakati, da vidimo kako stališče zavzemljejo o tem italijanske kolegije.

Po sestanku so se pa hitro slišali glasovi nezadovoljnosti. Ta in ona ni bila zadovoljna s sklepi, ampak izrekla se je želja, naj bi se sklical nov sestanek, da se boljše razgovorimo. Mislim pa, da bi bilo dobro za sedaj počakati in videti, ali je kaj upanja sploh, da bi se sprejela druga točka. V slučaju, se o ne zgodi bo res treba novega sestanka in novih sklepov, ker bi pač ne bilo pametno, da bi same pomagale drugim — vezati sebi roke.

Še nekaj besed o stvari. Vprašanje, ali naj se učiteljicam dovoli poroka ali ne, nas je našlo nepripravljeno. Nobena ni o tem nikdar razmišljala. To vprašanje ni vzkliko iz nas in se polagoma razvilo. Moral je priti nekdo, ki nas je spomnil, in ko se nam je stavilo vprašanje, kaj bi bilo za šolo bolje, smo gledale druga drugo in nismo si bile na jasnem, kaj bi bilo za šolo bolje, kaj bi bilo za nas bolje in kaj pravzaprav hočemo. Vajene smo bile na dosedanjo prakso, da se nam zdi nemogoče, da bi bilo odslej drugače. Res bi bilo pač še najbolje, ako bi se nam dala penzija. Da bi se pa to uresničilo, se niti ne upam misliti. Res je sicer, da je v marsičem Trst dežela posebnosti, a bojim se, da v tem slučaju ne bo. Ako pa bi nam ne hoteli dati penzije, moramo gledati, da nam kolikortoliko pustijo pristo roko, da ostanemo namreč v službi tudi po slučajni možitvi, ako je kateri to pogodno. In če je med nami edino ena, ki bi kdaj to izkoristila že zaradi te edine moramo zahtevati prostost v tem oziru. Seveda one, ki nočejo to izkoristiti, bi dobile odškodnino, kakor je bila dosti v navadi. Zahtevati bi morale vse kakor, da bi se tudi nadalje izplačevala odškodnina onim, ki bi ne hotele služiti dalje. Že zavest, da smem kolikortoliko storiti, kar sama hočem, je tako prijetna in povzdiguje človeka. Kako je potem za posamezno družino bolje, ne smemo me odločevati za vse, ampak vsaka učiteljica naj s svojim možem po svojem razumu to uravna.

Tudi bi bilo nekoligialno in indirektno denunciranje omoženih učiteljic, ki bi se jim nekako očitalo, da ne opravljajo svojih dolžnosti kot učiteljice (kot soproge in matere so odgovorne le svoji vesti in svojemu možu) ako bi se postavile proti poroki.

Pa še nekaj! Omožena učiteljica, ki bi ne mogla dalje poučevati ter bi opešala morda fizično in moralno, bi prišla tako po najbolj naravnem potu do penzije, za katero se bomo sedaj, bojim se, zaman potegovali. — Govore, da bi učiteljica, ki bi še dalje ostala v službi, nihče ne poročil iz ljubezni, ampak iz koristilovstva. Dvomim jako, da bi učiteljico, ki bi mesečno dobivala 80—90 K in več penzije, poročil vsak iz gole ljubezni? Ali o tem pozneje, ako bo potreba.

Tržanka.

Celibat učiteljic.

V zadnjem „Učiteljskem Tovarišu“ omenja pod naslovom „Celibat učiteljic“ pisateljica dotičnega članka, da je navedla tov. G. za odpravo celibata razloge jako dvomljive vrednosti. Obenem izraža tudi nado, da se gotovo oglasi katera, ki jih bo izkušala ovreči. In takoj sem se odločila, da saj deloma izpodbijem te zares dvomljive razloge.

Takoj v začetku svojega referata vzklika gđ. G.: „Vrlina za šolo od poročene žene ne opažam nikake!“ Jaz pa trdim, da! Učiteljica-mati pozna otroško dušo bolj kakor neporočena učiteljica in ravno iz tega spoznanja vzklijejo najlepši sadovi. Upam si reči, da imam v šoli, odkar sem poročena, še bolj uspehe, nego preje, ker ravno sedaj, ko sem sama mati, popolnoma umevam, kak neprecenljiv zaklad prepuste starši učiteljici z istim dnem, ko zapisejo otroka v šolo. Uspehi v mojem razredu sedaj prav nič ne zaostajajo za onimi mojih neporočenih kolegic in kolegov. Da me to moje domnevanje ne vara, o tem me med drugim prepričujejo tudi pohvalni izrazi mojih višjih. Z zadovoljstvom zrem na izročeno mladež.

Da bi zaraditega, ker poučujem 20 ur na teden, ne imela časa vzgajati svojih lastnih otrok, to bi bil jalov izgovor, zakaj več ko toliko časa porabijo poročene žene, ki niso učiteljice, za kuho in gospodinjstvo, česar poročeni učiteljici ni treba, ker ima lahko za to delo služkinjo. S tem pa ni rečeno, da se ji ni treba baviti z gospodinjstvom. Tako velikega stanovanja pa učiteljica itak nima, da bi mu ena sama oseba ne bila kos, in takih specialitet v kuhni tudi ne bo zahtevala, da bi ji bilo treba zato posebno izvežbane kuharice, ki bi stala vedno pred ognjiščem.

Poznam življenje učiteljic in učiteljev in med njimi poznam le malo takih, ki bi bili razvajeni z delikatesami in specialitetami. Poznam dve sestri učiteljici, ki služujeta na eni šoli ter si sami kuhata vso hrano, pri tem pa šola niti najmanj ne trpi. Poročeni učiteljici ostane torej še dovolj časa za opazovanje duševnih in telesnih pojavov svojih otrok. Ko gre učiteljica-mati zjutraj ob pol osmih v šolo, njeno dete še spi, večji otroci pa gredo z njo v šolo. Ko pride iz šole, velja nje prvi pogled malemu ljubčku, ki sedi pri svoji mizici, zadovoljno se smeje in igrajoč s kockami, s svojo punčko ali s konjičkom. Popoldne, ko je učiteljica-mati v šoli, nje dete spi, po šoli pa se z njo izprehaja, z njo kramlja in z njo ljubkuje. Pri vsem tem pa ji ostane še čas, da se pripravlja za šolo in da se nadalje izobrazuje. Čestokrat pa primanjkuje ljudem sploh zaraditega časa, ker si ga ne znajo primerno razdeliti.

Dalje navaja tov. G., da bi služkinje plašile v odsotnosti učiteljice-matere otroke s pripovedkami o strahovih. Učiteljica mora vendar s svojim nastopom in s svojim delovanjem zbuditi spoštovanje nele pri šolskih otrocih, ampak tudi pri njih starših. Kako bo pa to dosegla, ako niti na svojo služkinjo ne more toliko vplivati, da bi ta v njeni odsotnosti upoštevala njene želje in ukaze. Seveda bi šlo z vzgojo vse narobe, ako bi se z deco bavila izključno služkinja; toda če ta ve, da čuje nad njo pazno oko gospodinje-učiteljice, se bo gotovo trudila ustreči njenim zahtevam.

G. G. piše tudi o učiteljicah, ki nimajo za šolo poklica. O takih pa je moje mnenje, da je bolje, da službe sploh ne nastopijo, ampak, da gredo v kak urad ali da se poročijo, kakor meni tov. G., z izbornu situiranim možem, da bodo lahko doma lenarile in trpinčile služkinje s svojimi kapricami.

G. G. je tudi mnenja, da morajo učiteljice, ki žele poroko, slutiti, da jih bodo zaročenci vedli pred oltar zaradi nadaljnjega službovanja. Kaj pa tiste neveste, ki so tako srečne, da imajo doto? One naj torej po njenem mnenju razdele denar — recimo — v dobrododne na-

mene in naj pridejo praznih rok v naročje svojemu ženinu, bodo vsaj prepričane, da jih je poročil zgolj iz ljubezni. Dalje omenja tudi, da so med Slovenkami najbrže za poroko le mlade učiteljice in take, ki se žele poročiti s človekom mizernih dohodkov. Po mojem naziranju učiteljica pač ne bo poročila moža, ki bi ga nadkrijevala v naobrazbi. Najčestše se bo zgodilo, da bo sklenila zvezo s svojim stanovskim tovarišem. Vzemimo, da v takem slučaju službuje učiteljica razen iz ljubezni do svojega poklica tudi za to, da omogoči s tem, da se njenemu možu ni treba v prostem času pehati za postranskimi zaslužki, marveč da tedaj deluje zunaj šole brezplačno za narod. Zasluži li taka učiteljica-mati, da jo g. G. podcenjuje?

Čudno zveni tudi stavek, da bi poročena učiteljica neprijetnosti, ki bi jih imela v lastnem domu, stresla nad nedolžnimi šolskimi otroki. Tu se usojam le vprašati: Ali je življenje neporočene učiteljice nepregledna vrsta samih lepih solčnih dni? Ali nima tudi ona mračnih in temnih ur? O, gotovo! Saj življenje ne prizanesi nikomur! Plemenito dekle in istotako žena bo v takem slučaju čutila v sebi gotovo toliko odpora in toliko pravičnosti, da se ne bo znašala nad nedolžnimi otroci v šoli.

Slednjič je seveda mogoč slučaj, da je poročena učiteljica v blagoslovljenem stanju. Bo li stala taka učiteljica kar naenkrat pred svojimi učenci na vzvišenem katedru v zadnjem štadiju? Ne, saj se ves proces vrši tako počasi, tako polagoma, da čestokrat niti odrasli tega ne zapazijo. Sicer se bo pa umela učiteljica svojemu stanju tako primerno obleči, da se ji bo poznalo čim najmanj. Otroci prvih razredov tega gotovo ne bodo vedeli, a večji dan na dan opazujejo enake slučaje pri svojih materah in drugih jim dragih osebah, saj večji del dneva prebijejo izven šole, ne pa v šoli, kakor trdi tov. G. In zopet lahko trdim, da v enakih slučajih nisem čula še nikdar najmanjše opazke niti od svojih, niti od drugih učencev, za kar sem se nalašč večkrat informirala pri svojih kolegicah.

Prazen je tudi strah tov. G., da bi nastale zaraditega, da se poveri poročeni učiteljici pouk prvega razreda, na šoli razprtije, ker poznam prav mnogo takih kolegov in kolegic, ki se branijo prvega razreda z vsemi štirimi. Ravno iz tega razloga sem jaz na ljubav svojim starejšim kolegicam učila pred svojo poroko štiri leta v prvem razredu.

K sklepu se upam trditi: Učiteljica, ki je bila vestna pred poroko, ostane tudi potem, če ne boljše — vsaj taka. Svoji družini bo pa skrbna gospodinja in vrla mati.

Iz teh razlogov bi priporočala tržaškim kolegicam, naj se oprimejo tiste struje, ki je proti celibatu. Omožena.

Klerikalci so povsod enaki.

V koroškem deželnem zboru je stavil krščanski socialc K r a m p l predlog, da se uvede le šestletna šolska obveznost. — Klerikalci so pač povsod enaki: ljudstvu kolikor najmanj mogoče izobrazbe!

Še o celibatu učiteljic.

V preteklem četrtku je uč. društvo v Trstu sklicalo svoje člane in članice k sestanku. Ni mi bilo znano, kaj bo na dnevnem redu, ali najmanj je bilo pričakovati zopetno debato glede možitve učiteljic, zakaj da je bil referat g. Gregoričeve sprejet z enoglasnim odobravanjem, dokazuje že dejstvo, da je njen memorandum zadobil po mnenju tovarišice nekoliko izpremembo in bil takoj varno spravljen. Vse to so storile tovarišice brez najmanjšega usiljevanja.

Zato sem prisostvovala z vsem cinizmom ulogi svojih kolegic, ki so na II. sestanku ob nenavzočnosti g. G. in nekaterih kolegic našega mišljenja odobravale referat tovarišice Pakiževe.

To je pač vprašanje, tiče se nas samih, zato mislim, da bi se me lahko medseboj pomenile in prihranile g. kolegom zabavljanje in zabavo.

Ali bolj kot izpremenljivo naziranje svojih tovarišic me je zadel ostri neopravičeni odgovor gospe „—nove“ v zadnjem „Tovarišu“, iz katerega sika morda bolj osebna mržnja ne-

goli stvarno nasprotovanje.*) Tovarišici „—novi“ svetujem, da prečita pazljivo tozadevni referat g. G., v katerem dokazuje pač le to, da poročena učiteljica ne zamore postati boljša učiteljica, ampak kvečemu slabša mati in soproga. G. G. nasprotuje tudi omožitvi učiteljic v prvi vrsti z ozirom na mlajše kolegicje, češ, kdaj dospo one na vrsto, ako bodo omožene učiteljice nadalje, zakaj opazka nekega tovariša, da si mlajše učiteljice lahko iščejo službe pri pošti in trgovini, je pač brez nog in glave. To lahko napravi tudi vsaka ljudskošolska učenka. Sploh pa pobijamo zakon omoženih učiteljic tudi iz razloga, ker z uvedbo tega odpade do sledj 2000—4000 K uživane odpravnine, ki jo o priliki poroke pokloni magistrat svojim učiteljicam, odpade namreč i onim učiteljicam, ki bi po poroki ne hotele ali ne mogle nadalje učiteljevati.

Sicer pa ni le g. „—nova“ premočokrat krenila s pots, marveč pripisuje g. G. celo one nedostatke, ki jih ta v svojem referatu naravnost pobija, n. pr. glede učiteljic, ki delujejo le za mesečno plačo. Pač redka med omoženimi, ki bi se ne žrtvovala za to. Rado vedna sem, kako g. „—nova“ organizuje žensstvo okolo sebe, ga poučuje v gospodinjstvu — žal, da na učiteljskišči nismo imeli takega kurza! — in vzgajanje dece. Za Boga, od kod naj jemlje omožena učiteljica še za to čas? „Brigajte se rajše za svojo hišo“, tako bi jo utegnili zavrniti katera naših resolutnih žensk. In imela bi prav! Ko se uvede na naših učiteljskih tozadevni strokovni pouk, potem govorite!

Odveč je končno vsaka beseda glede možitve učiteljic, ker so se Italijanke ravno sinoči na poslednjem sestanku z vso vneto uprle možitvi. Umevno pa je, da magistrat uvažuje prej njih mnenje nego naše.

Kako mislijo tovarišice iz drugih okrajev smo spoznale iz čestitk, ki jih je dobila gđ. Gr. na svoj referat. Prav zaradi tega sem si izprosila za priobčenje to-le pismo s Kranjskega:

Velecenjena gospica tovarišica!

Pravkar sem prečitala Vaš izboren referat „O možitvi učiteljic“ v našem „Tovarišu“.

Govorili ste mi iz srea, zato Vam v duhu stisnem roko ter zakličem: Živela!

Ne morem si misliti inteligentne ženske, pri kateri mora prevladati vselej razum nad srcem, da bi z odprtimi očmi takorekoč silila v brezno križev, težav, bolezni, skrbi in revščine, da bi vzela moža, ki ni nič! Moje mnenje je: Učiteljica naj stopi v zakon le tedaj, ako si s tem izboljša svoje stališče, pridobi na ugledu, t. j., da jo mož vzdigne na višjo stopnjo soc. življenja.

Kakor rečeno, pri inteligentni, duhoviti ženi mora vedno prevladati razum. — Zmaga razuma ima redkokdaj slabe posledice, kakor kes, obup, žalost, prevara. — Kogar pa vodi edinole ona toli oboževana kopa mesa, ki jo imenujemo srea, no, tak revež ne pride brez kesanja v življenju, ki je sploh le ena sama prevara. Za nas učiteljice zadostuje zavest in prepričanje, da bi bilo pač sramotno se možiti pod našim stanom. Zakaj zadovoljno se smehljajočo staro devico imajo pač povsod rajše nego objokano, sestrado in v stare cape zavito omoženo učiteljico, katere mož, na vsak vinar pazi, da ga pač sama ne obrne po svoje.

Brr — pred tako bodočnostjo! Škoda, da imamo v našem stanu nekaj takih, ki nam škodujejo na ugledu, pobero vsakega, kdor se jim približa, potem pa take reve še nekako ponosno svojo glavico sučejo, češ, moža imam!

Blagovolite sprejeti iskren pozdrav od Vaše Vam po duhu sorodne tovarišice

I. I.
X + Y.

Literarna zgodovina narodnega gospodarstva.

Izbrani eseji.

Spisal F. L. Tuma.

Stari vek.

Zgodovina narodnega gospodarstva se vobče pričinja s prvimi viri, ki so nam znani o človeškem rodu. Tako so delali vsi nemški kameralisti v osemnajstem stoletju. Oeconomische Fama (Frankfurt 1729) nam razlaga v prvem poglavju Vom Zustand des Oecon-

*) To ne more biti res!

U r e d n.

mischen Policey- und Cameral-Wesens vor der Sündfluth, potem prične Von desselben Wesens Zustand nach der Sündfluth, insonderheit bey den Israeliten itd. Tako mora pričeti vsak gospodarski zgodovinar tudi danes.

Literarna zgodovina narodnega gospodarstva se prične tam, kjer se pokaže prvi pričetki sistematičnega premišljevanja o ekonomskih pojavih. Na kateri stopnji človeškega razvoja zasledimo to prvo sled?

Gotovo ne poprej, dokler si ni izvolil človek gotovega kraja kot svoje stalno bivališče. Šele iz združenega bivanja nastanejo taki konflikti: posamezni dogodki sumirajo v enoten tipičen pojav in postanejo s tem predominujoč Faktor v to ali ono smer. Iz tega izvira, da se ne moremo baviti z narodi divjaške ali barske stopnje, kar je temveč naloga etnologije, in ravno tako ne z narodi-pastirji ali nomadi, komunisti ali zadržgarji, kakor so bili prvi Slovani. Gorej omenjeni gospodarski konflikti so se pokazali šele na tisti stopnji civilizacije, ko so prodrli posamezni gospodarski elementi ozko hišno mejo in postali s tem samostojen pojav v splošnem družbenem življenju. Delitev dela je predpogoj človeški civilizaciji in kulturi.

Vir in početek le-tem iščemo v Aziji. Kitajci so so nam do danes znani kot narod z najstarejšo civilizacijo, stara Indija nas navdaja z občudovanjem s svojo veliko kulturo. Ali literarno vemo o teh narodih do danes razmeroma malo. Težišče našega prvega zanesljivega znanja je potisnjeno nekoliko proti zapadu v skupino, h kateri prištevata tudi stari Egipt.

V teh orientalskih teokracijah se pričinja prvo razmišljanje o gospodarskih pojavih. Že pojav kast sam na sebi nam kaže velik korak v razvoju delitve dela. Eni so skrbeli za vsakdanji kruh, drugi so bili vojščaki in branili zemljo in rod pred sovražnimi napadi, tretja kasta je bila duhovniška. Ako se bavimo z etnološkim študijem današnjega primitivnega človeka Afrike, Avstralije in raznih Arhipelov, se nam ne bo zdelo posebno čudno, ako si je pridobila poslednja tako mogočen vpliv nad vsemi drugimi. Izmed vseh kast je ostala do danes duhovniška povsod najkonservativnejši element vsake družbe. Cerkev je hotela vedno zbirati, konsolidirati in organizirati, zvezati rodove v močne skupine, vojna in politika razdira, snuje novo in zato napreduje.

Take orientalske teokracije so se nam ohranile v centralni Aziji do danes, in če upoštevamo konservativnost njih vodilnih duhovniških elementov, potem jih smemo pričakovati tam tudi še čez tisoč let na razmeroma ravno isti stopnji, kakor so danes in kakor so že več tisočletij nazaj.

Duhovniška kasta si je prva postavila svoja stalna bivališča. Že njih stavbe nam izpričujejo, da niso bile sezidane le za mimogredoč pomen: cerkev zida povsod najmočnejše in najtrdnjše, zakaj ona hoče tam ostati, kjer se nastani, preživeti hoče vse drugo. Okolo močnih samostanov orientalskih menihov so nastale prve stalne naselbine človeštva. Duhovniki varujejo stare običaje, ki so jim dali oblast, ljudstvo hočejo obvarovati pred novotarijami: tako predpisujejo v teh teokracijah čas, način in vrsto produkcije do danes. Globoka notranja zveza med vero in filozofijo, kjer se ne izčrpuje religija v šablono kulta in postane s tem takorekoč le borba za vsakdanji kruh, ampak je v prvi vrsti ravno tako vprašanje srea kakor razuma, iz te notranje zveze pravzaprav šele izhaja — iz tega neprestanega iskanja po moralni popolnitvi človeka nam je lahko umeti, ako so duhovniki teh teokracij do danes proti posvetnemu bogastvu, ako žive sami kot reveži in se posebno bojujejo proti pohlepnosti in lakomnosti, ker po njih versko-filozofskem spoznanju odvrta to dvoje najbolj človeka od božanstva. (Dalje.)

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Ljubljansko uč. društvo bo imelo v nedeljo, dne 6. marca, o b t r e h popoldne, v I. mestni šoli, redni občni zbor z običajnim vzporedom.

K mnogobrojni udeležbi vabi

o d b o r.

Štajersko.

Šmarsko-rogaško uč. društvo ima svoj občni zbor dne 3. sušca 1910 ob pol 10. uri dopoldne v Šmarju s sledečim vzporedom:

1. Zapisnik.
2. Dopisi.
3. Poročilo tajnika in blagajnika.